

نوع مقاله: پژوهشی

فصلنامه چشم انداز شهرهای آینده

www.jvfc.ir

دوره سوم، شماره دوم، پیاپی (۱۰)، تابستان ۱۴۰۱

صفحه ۹۵-۱۱۱

فصلنامه چشم انداز شهرهای آینده
Future Cities Vision

مکان‌های سوم شهری و پایداری اجتماعی مناطق شهر اصفهان

هاجر ناصحی ، دانشجوی دکتری جغرافیا، گروه جغرافیا، واحد نجف آباد، دانشگاه آزاد اسلامی، نجف آباد، ایران

حمید صابری ، استادیار مرکز تحقیقات گردشگری، واحد نجف آباد، دانشگاه آزاد اسلامی، نجف آباد، ایران.

صفر قائد رحمتی ، دانشیار جغرافیا و برنامه ریزی شهری، دانشگاه تربیت مدرس، تهران، ایران.

احمد خادم الحسینی ، دانشیار مرکز تحقیقات گردشگری، واحد نجف آباد، دانشگاه آزاد اسلامی، نجف آباد، ایران

تاریخ پذیرش: ۱۴۰۱/۱۰/۰۱

تاریخ دریافت: ۱۴۰۱/۰۸/۰۹

چکیده

مکان‌های سوم به عنوان محل اجتماع؛ توسط تعاملات اجتماعی شکل می‌گیرند و می‌توانند در تعیین الگوهای انسجام و مشارکت در نهادها و فرآیندهای اجتماعی تأثیر بسزایی داشته باشند. مقاله حاضر به لحاظ هدف توسعه‌ای کاربردی و از لحاظ روش‌شناسی توصیفی-تحلیلی مبتنی بر مطالعات کتابخانه‌ای و بررسی‌های میدانی می‌باشد. حجم نمونه این پژوهش ۲۵ نفر از متخصصین و کارشناسان مدیریت شهری و اساتید دانشگاه می‌باشند. با توجه به مبانی نظری شاخص‌های ۸ گانه مکان‌های سوم شامل(پویایی و سرزندگی، آسایش و امنیت، دسترسی، دعوت کنندگی، انعطاف‌پذیری، عملکرد، معنا و محتوا، فرم)، و شاخص‌های ۶ گانه پایداری اجتماعی(تعامل اجتماعی، امنیت اجتماعی، عدالت اجتماعی، مشارکت اجتماعی، حس تعلق اجتماعی و هویت اجتماعی) استخراج شد. هدف این پژوهش، بررسی نقش مکان‌های سوم در پایداری اجتماعی مناطق شهری اصفهان؛ و کشف روند الگو جهت طبقه‌بندی مؤلفه‌های پایداری اجتماعی و نقش مکان‌های سوم بر آن‌ها با استفاده از روش دیمتل به منظور تجزیه و تحلیل و رتبه‌بندی عوامل علی و معلولی می‌باشد، نتایج حاصل از تجزیه و تحلیل علی و معلولی دیمتل نشان می‌دهد، که پویایی و سرزندگی و انعطاف‌پذیری، اصلی‌ترین و تأثیرگذارترین عوامل در افزایش پایداری اجتماعی شهر اصفهان هستند. نتایج پژوهش نشان داد که، با توجه به درهم آمیزی مؤلفه‌ها و شاخص‌های مفهوم مکان سوم با ابعاد مختلف شهر، نقش آن بر جوانب مختلف پایداری از جمله پایداری اجتماعی انکارناپذیر می‌باشد و در خصوص مناطق شهری اصفهان به خوبی قابل استناد می‌باشد.

واژگان کلیدی: پایداری اجتماعی، دیمتل، شهر اصفهان، مکان سوم،

h_saberi@par.iaun.ac

۱. نویسنده مسئول:

مقدمه

از مهم‌ترین ویژگی‌های توسعه شهری از نیمه دوم قرن بیستم به بعد، تراکم زیاد شهرهاست (Miller et al,2018, Geneletti et al,2017)؛ شهرها به عنوان یکی از مشخص‌ترین نمودهای تکامل جوامع انسانی، شناخته می‌شوند (Amy and McDonnell,2006)، از آنجا که همواره در طول تاریخ مکان‌های قابل سکونت، چالش‌های بزرگی را برای حکومت‌های محلی و نهادهای مسئول ایجاد کرده‌اند (Mirti and Anumitra,2018)؛ و با توجه به اینکه شهرها به عنوان عامل اصلی ایجاد کننده ناپایداری در جهان به شمار می‌روند، بحث از پایداری و توسعه پایدار بدون توجه به شهرها و شهرنشینی، بی‌معنی خواهد بود (حاتمی نژاد، و همکاران، ۱۳۹۸). با افزایش تعداد کلان شهرها و رشد نامتوازن جمعیت آنها (Sun & et al,2021)، بدون در نظر گرفتن ظرفیت‌ها، توان‌ها و امکانات اجتماعی، مشکلات جدی (Jokar Arsanjani et al 2013)؛ همچون افزایش تراکم مسکن، تراکم بیش از حد جمعیت، ترافیک زیاد، تخریب محیط زیست، آلودگی و ... در برابر توسعه پایدار شهرها وجود می‌آید (Wang et al., 2012)؛ که از این لحاظ تأثیرات اجتناب‌ناپذیری بر توسعه اقتصادی- اجتماعی و محیطی شهرها (Malah & Bahi,2022)؛ و بر زیرساخت‌ها، سیستم‌های خدماتی موجود، شهرهای توسعه پایدار شهری دارد (Caragliu et al, 2011)، و زمینه‌ساز مشکلات فراوانی همچون؛ ترافیک شدید، تراکم جمعیت، کاهش تنوع زیستی، کمبود مسکن، منابع شهری و انواع آلودگی‌ها در زندگی شهری شده است (Li& et al,2009).

یکی از مفاهیم مهمی که در چارچوب توسعه پایدار، بعد از دهه ۱۹۶۰ در برنامه‌های توسعه کشورهای مختلف مطرح شد "پایداری اجتماعی" می‌باشد (Niemets et all,2021)؛ ساختارهای شهری با توجه به رویکرد پایداری اجتماعی باید مشوق و حمایت کننده و ترغیب کننده رفتارهای پایدار شهرهای توسعه پایدار باشند، اگر رفتار شهرهای توسعه پایدار شهرهای توسعه پایداری اجتماعی (Danish Ministry of environment,2007) به طور کلی شهرهای برخوردار از پایداری اجتماعی؛ زمینه لازم برای تنوع، برابری و چگونگی، ارتباط متقابل افراد با هم و... را فراهم می‌آورند (Rann, 2005). پایداری اجتماعی فرآیند ایجاد مکان‌های پایدار در جهت ارتقاء رفاه عمومی تعریف می‌شود (Pan and Du,2021)، و از آنجا که فضاهای عمومی می‌توانند مفاهیم گسترش‌های را در بر گیرند (Nahiduzzaman et all,2020)؛ در مکان‌های سوم شهری به مثابه یکی از انواع فضاهای عمومی می‌توان، بحث پایداری اجتماعی را به معنای ماهیت و وسعت دسترسی به خدمات و امکانات در سطح یک منطقه، شهر یا محله، مورد بررسی قرار داد (Dempsey,2012). مکان‌های سوم به عنوان یک پدیده‌ی پیچیده اجتماعی- محیطی، عنصر مهمی (Valenzuela-Levi et all,2022)؛ در برنامه‌ریزی شهری می‌باشد، که از طریق بهبود ارتباطات بین مردم و مکان‌ها، در توسعه شهری نقش مهمی را ایفا می‌کنند (Caird and Hallett, 2019). فضاهای شهری به عنوان عرصه تحقق طیف وسیعی از نقش‌های اجتماعی، می‌توانند زمینه‌ساز ارتقاء سرعت توسعه اجتماعی و اقتصادی شهرها باشند (Galkowski and Antosz,2022)؛ از این رو ضرورت توجه به مکان‌های سوم شهری به عنوان مکانی برای تحقق بسیاری از نقش‌های اجتماعی (Galkowski and Antosz,2022)، تعامل اجتماعی، حس اجتماعی، و تعلق به خارج از خانه و محل کار؛ به عنوان یکی از اصلی‌ترین بخش‌های توسعه پایدار شهرها اهمیت می‌یابد (Finlay et all, 2019)؛ مفهوم ری اولدنبورگ^۱ (1989) در خصوص مکان‌های سوم، در چند دهه گذشته مورد توجه بسیاری قرار گرفته است (Williams & Hipp,2019)؛ مکان‌های سوم شامل فضاهای عمومی گوناگونی هستند، که شهرهای توسعه پایدار به دور از محیط کار و خانه، گرددem جمع می‌شوند (OldenBurg, 1999)، و به عنوان مکان‌های اجتماعی عمده‌اً افراد در آن از طریق گفت و گو، با هم تعامل دارند (Vaux & Langlais,2021)؛ لذا مکان‌های سوم، گونه‌ای از فضاهای شهری با تعاملات و فعالیت‌های اجتماعی در سطح بالا در نظر گرفته می‌شوند (Chena and et al,2022)، که توانایی بالایی در ایجاد پیوندهای تازه بین کاربران و مکان‌ها را دارند و مسبب ارتقاء تجربیات مثبت در جهت پایداری اجتماعی شهرها می‌باشند (Carraz and Merry,2022).

^۱ Ray Oldenburg

و اجتماعي اهميت مي‌يابد، که باید در فرآيند برنامه‌ريزی و مدیريت شهرها مورد توجه قرار گيرد(Kamalizadeh&Yeganeh,2018). بررسی و تحقیق در خصوص مکان‌های سوم شهری توسط محققان داخلی و خارجی بسیاری از جمله پاتریشیا مانوئل(۲۰۱۵)، دایزوکه و همکاران(۲۰۰۹)، جوزفین بیگلین^۱ (۲۰۲۱)، احمدی و دیانتی(۱۳۹۲)، سیاوش‌پور و همکاران(۱۳۹۸) و بصیری و زینالی(۱۴۰۰) صورت پذیرفته است، که تمامی این تحقیقات بر اهمیت و جایگاه مکان‌های سوم شهری به عنوان مکان‌های غیر رسمی جهت تبیین اهمیت آنها در زندگی جمعی، سلامت ساکنان، پايداري اقتصادي جوامع، پيوندهای اجتماعي و هویت بخشی مکان و... تأکید دارند. پژوهش حاضر به لحاظ ماهیت و روش پژوهش با مطالعات پیشین تفاوت دارد و مبحث جدیدی را در معرفی مکان‌های سوم به عنوان عاملی تأثیرگذار بر پايداري اجتماعي مناطق شهری اصفهان با بکارگیری روش‌هایی همچون ديمتل و شاخص جهانی موران I مطرح می‌کند.

به طور مشخص معضلات و مشکلاتی همچون عدم وجود تعاملات مثبت در شهر اصفهان، عدم تمایل به مشارکت در ساکنین شهر، ترافیک و شلوغی ناشی از حرکت اتومبیل‌ها، مخاطرات انسانی همچون تصادف و نا امنی، عدم افزایش تعاملات اجتماعي و حضور مردم با ادراک محیطی بهتر در فضاهای شهری و مکان‌های سوم، کم توجهی به تنوع ارائه فرصت‌های بیشتر، عدم توجه مدیریت شهری به ایجاد فضاهای امن و ایمن برای حضور شهروندان و احترام به حقوق شهروندی، پاسخگو نبودن مکان‌های شهری موجود در شهر اصفهان در برابر ابعاد مختلف نیازهای کاربری، اجتماعي، معنایي و رفتاری شهروندان، و نبود توجه به گردش و ایجاد نشاط شهروندی، کم توجهی به حفاظت از برخی بناهای با ارزش تاریخی در بافت شهری اصفهان، عدم توجه کافی برنامه‌ريزان و مدیران شهری به مقوله‌هایی همچون، کیفیت زندگی، سرزندگی و پویایی، سلامت، عدالت اجتماعي، توانایی خوب زیستن و ... در راستای بحث پايداري اجتماعي در شهر اصفهان و موارد ديگر انگيزه شد، تا نگارنده به انجام اين پژوهش علاقمند گردد؛ می‌توان گفت حضور و همچنین عملکرد چنین مکان‌های با ارزشی در شهری تاریخی همچون اصفهان که به لحاظ بستر اجتماعي -سياسي و جريان زندگی درسطح مناطق شهر، تفاوت‌های چشمگیری دارد؛ اهمیت بالايی پيدا می‌کند. لذا تحقیق حاضر به دنبال حل اين مسأله است؛ که چگونه مکان‌های سوم شهری بر پايداري اجتماعي شهر اصفهان تأثیرگذار می‌باشند؟ هدف اين مقاله، بررسی نقش مکان‌های سوم در پايداري اجتماعي مناطق شهری اصفهان و شناخت ابعاد و مؤلفه‌های مؤثر در آن، به کمک روش ترکيبي ديمتل^۲ و شاخص جهانی موران I می‌باشد.

مباني نظری نظريه‌ها و رویکردها

در بيشتر فرهنگ‌های غربي، وجود برخی مکان‌ها به گونه‌ای سنتی که در آنها تعاملات و روابط اجتماعي غيررسمی جريان دارد؛ معمول می‌باشد. مناطق باز مفهومي می‌باشد، که اولين بار توسط گافمن در سال ۱۹۶۳ جهت توصيف اين گونه مکان‌ها بيان شد. مفاهيمي ديگر همچون: مناطق تركيبی از Lofland در سال ۱۹۹۸ و مکان‌های سوم از اولدنبورگ (۱۹۸۹)، يا تغييرات، فضاهای مجرمانه از Shields و Zukin در سال ۱۹۹۱ و فضاهای شل از Franck و Stevens در سال ۲۰۰۷؛ که با وجود تفاوت‌های بسيار داراي ويژگي‌هایي مشترك از لحاظ اجتماعي که اغلب با ويژگي‌های فضائي مرتباند؛ همچون خروج عميق از خانه و محل کار، فراگيری و رفاه اجتماعي، پذيرايی از طيف وسيع و متنوعی از کاربران، تعلق هنجرهای اجتماعي، و... می‌باشند(Childs, Mark & Iryna Kuksa,2014)، به طور کلي نظريات مطرح در خصوص مکان‌های سوم شهری را می‌توان به ترتیب زمانی شامل؛ الف) مفهوم فضای سوم؛ که توسط اندیشمندانی همچون ادوارد

¹ Biglin
² DEMATEL

سوجا^۱، هومی باهها^۲، هنری لوفور^۳(ماتریالیسم دیالکتیکی) بسط یافت، ب) هتروتوپیا یا دگر مکان‌ها؛ که توسط فوکو^۴ مطرح گردید و ادوارد سوچا^۵ نیز در راستای مفهوم فضای سوم به گسترش آن کمک نمود، ج) نظریه مکان سوم، که نظریه پرداز اصلی آن ری اولدنبرگ می‌باشد و بنرجی^۶، چانگ^۷، کارمونا^۸ نیز به آن تأکید داشتند؛ د) نظریه مکان‌های چهارم که به نوعی فراتر از مفهوم مکان سوم می‌باشند؛ اشاره داشت.

اولدنبرگ معتقد است، در یک جامعه سالم و قوی و دموکرات، شهروندان زمانشان را بین منزل و محل کار و مکان سوم متعادل تقسیم می‌کنند. شهروندان با توجه به علایق و مشکلات خود فضاهایی همچون، رستوران، میکده و کافی شاپ‌ها و ... را جهت تعامل با دیگران، گفت و گو و آرامش، انتخاب می‌کنند. ایروین آلتمن نیز در کتاب خود به نام "محیط و رفتار اجتماعی" قلمرو شخصی افراد را در سه گروه قابل تقسیم می‌داند: اولین قلمرو که استفاده و مالکیتی خصوصی و دائمی دارد در زندگی روزمره نقشی اساسی ایفا می‌کند. قلمرو دوم، کمتر نقش مرکزی و انحصاری دارد و گروه‌های ثانویه در جامعه شناسی را شامل می‌شود(اسدی محل چالی، ۱۳۹۲ به نقل از آلتمن، ۱۳۸۲).

مفهوم شناسی پایداری اجتماعی

یکی از مفاهیم مهمی که در چارچوب توسعه پایدار مطرح شده است "پایداری اجتماعی" می‌باشد، که بعد از دهه ۱۹۶۰ در برنامه‌های توسعه کشورهای مختلف به آن اشاره شده است و رسیدن به اجتماع پایدار را در چشم‌انداز مطلوب یک اجتماع انسانی در الیت قرار داده است(Shia et al,2017). پایداری اجتماعی، به مفهوم توانمند ساختن همه گروه‌ها، در جهت بهره‌مندی از نیازمندی‌های ضروری می‌باشد(Assefa a Frostell, 2007). پایداری اجتماعی به معنای بهبود شرایط زندگی در جوامع تلقی می‌گردد(McKenzie,2004). در تعریفی دیگر، پایداری اجتماعية شهری عبارت است از: تداوم حیات یک شهر به عنوان یک محیط زنده در بلند مدت جهت تعاملات انسانی، توسعه فرهنگی و ارتباطات(& Yiftachel & Hedgcock,1993) . پایداری اجتماعية، حول محور نیازهای انسان و جنبه‌های روانی و اجتماعی و فرهنگی او، و عکس-العمل‌های کیفی افراد به مکان حاضر در آن(بدری بنام و همکاران، ۱۳۹۸ ، به نقل از Jalali and Chahoshi, 2016 fnv) و بهبود ارتباط انسان و محیط مصنوع می‌چرخد. توجه به این مبحث سبب ارتقاء کیفی زندگی انسان و بالا رفتن مشارکت اجتماعی می‌شود(ایرانمنش، محمد و خواجه پور، ۱۳۹۲)؛ در پایداری اجتماعية، انسان مرکز توجه است و انسان‌ها هماهنگ با طبیعت سزاوار جهانی توأم با سلامت و سازندگی می‌باشند(موحد، ۱۳۷۹). در این گرایش تعادل بین خواسته‌های اجتماعی - اقتصادی و اکولوژیکی هر نسل با توجه به سهم نسل‌های آتی از منابع محدود زمین؛ محور سیاست‌گذاری‌های شهری و چیدمان سکونتگاه‌ها(امکچی، ۱۳۸۳) محسوب می‌گردد.

مفهوم شناسی مکان سوم

مکان‌های سوم محلی برای گردهم‌آیی گروه‌های اجتماعی مختلف با علایق خاص می‌باشد، که ارتباط نزدیکی را بین گروه‌های سنی، جنسی، قومی و... متفاوت را فراهم می‌آورد(Swapan,2013). از آنجایی که مکان‌های سوم پتانسیل بالایی جهت ایجاد فرصت‌هایی، برای ادغام فعالیت‌های اجتماعی در کنار فعالیت‌های اقتصادی و... را دارد(Swapan,2013)، و با توجه به خصوصیات، فعالیت‌ها و موقعیت آن نسبت به دیگر فضاهای شهری به چهار گروه کلی(Crick,2011) قابل تقسیم می‌باشد؛

1 Edward W. Soja (1996)

2 Homi Bhabha

3 Henri Lefebvre (1974)

4 Michel Foucau

5 کتاب "جغرافیای پسامدرن، تأکید مجدد بر فضا در نظریه اجتماعی انتقادی"(۱۹۸۹)

6 Banerjee,2001

7 Cheang,2002

8 Carmona,2001

- ۱- مکان سوم مرسوم، همان تعریفی که اولدنبرگ از مکان سوم ارائه می‌دهد، مکانی جهت دیدار و تعامل با دوستان قدیمی و جدید(Mehta & Bosson,2010).
- ۲- مکان سوم تجاری، از ترکیب تعاملات اجتماعی در بازارها و مراکز تجارتی اتفاق می‌افتد. فارغ از فعالیت اصلی اینگونه مکان‌ها، جنبه‌ی اجتماعی تعاملات و روابط اهمیت می‌یابد.
- ۳- مکان سوم تماشاخانه‌ای، اینگونه از مکان سوم دارای خاصیتی دایره‌وار و مرکزگرا می‌باشند، جایی برای سرگرم شدن شهروندان همچون چارسوق‌ها، مرکز محلات و میادین شهری(ناصری پورتکلو،۱۳۹۰).
- ۴- مکان سوم مجازی، تعاملات و ارتباطات در سطوح مختلف و در فضای مجازی(سیاوش پور،آبرون،موسوی،۱۳۹۸، به نقل از،Crick,2011) همچون بازی‌های آنلاین، برنامه‌های مجازی مثل فیسبوک، اینستاگرام و... از جمله ویژگی‌های مکان‌های سوم شهری که موجب ارتقاء پایداری اجتماعی شهرها می‌شود، می‌توان به مواردی همچون؛ موقعیت، طراحی فیزیکی، مدیریت، امکانات رفاهی، فعالیت‌ها اشاره داشت(سیاوش پور و همکاران،۱۳۹۸)؛ از اینرو درک مکان‌های سوم شهری در طراحی و برنامه‌ریزی شهری به دلیل خلق شخصیت مکان با تقویت الگوهای تمایز محلی، تداوم فضای باز و بسته از طریق توسعه مناطق خصوصی و عمومی، توجه به زندگی غیر رسمی با ایجاد مکان‌هایی جذاب، امن، مؤثر برای همه و منظم، دسترسی و نفوذپذیری آسان محلی، تنوع در خدمات رسانی، اعتماد پذیر بودن و... حائز اهمیت می‌باشد.(carmona,2001).
- همچنین مکان‌ها سوم در ایران از نظر زیاری، نظامی، پوراحمد(۱۳۹۹)، را می‌توان در قالب دو گروه تقسیم‌بندی نمود؛ الف) مکان‌های سوم همسو با مفهوم مکان‌های سوم غربی که دارای برنده‌ی بین المللی می‌باشند. ب) مکان‌های سومی که کاملاً مرتبط با فرهنگ بومی ایرانی شکل یافته‌اند و به عنوان پاتوق شناخته می‌شوند، همچون؛ کافه‌ها، قهوه‌خانه‌ها، حمام‌های عمومی و...؛ تفاوت این دو در بستر اجتماعی، نوع فرهنگ جاری، رفتار و منش شهروندان می‌باشد(زیاری و همکاران،۱۳۹۹).

روش تحقیق

این پژوهش از نظر ماهیت هدف کاربردی و از لحاظ روش تحقیق توصیفی- تحلیلی مبتنی بر مطالعات مدلی است، که به صورت هدفمند تعداد ۲۵ نفر به صورت غیراحتمالی و هدفمند به عنوان حجم نمونه انتخاب شدند. برای دستیابی به اهداف تحقیق، شاخص‌های ۸ گانه مکان‌های سوم شامل(دسترسی، دعوت کنندگی، پویایی و سرزندگی، آسایش و امنیت، انعطاف‌پذیری، عملکرد، فرم، معنا و محتوا)، و شاخص‌های ۶ گانه پایداری اجتماعی(امنیت اجتماعی، تعامل اجتماعی، عدالت اجتماعی، مشارکت اجتماعی، حس تعلق اجتماعی و هویت اجتماعی) در قالب ۶۸ (زیرشاخص) استخراج شد، و توسط پرسشنامه محقق ساخته مورد سنجش واقع شد. از اعتبار صوری برای ارزیابی و سنجش روایی پرسشنامه و از آزمون آلفای کرونباخ نیز جهت سنجش میزان پایایی شاخص‌ها استفاده شد(جدول ۱).

جدول ۱: شاخص‌ها و گویه‌ها ارزیابی مکان سوم و پایداری اجتماعی (پرسشنامه)

آلفای کرونباخ	مستند سازی شاخص‌ها	۰/۹۴	ابعاد	آلفای کرونباخ	مستند سازی شاخص‌ها	۰/۹۱	ابعاد	
۰/۹۱	مازلو(۱۹۵۳)، جیکوبز(۱۹۶۱)، نیومون(۱۹۶۶)، آلتمن(۱۹۷۸)، الکساندر و شولتز(۱۹۷۹)، رایپورت(۱۹۸۱)، Thin, Lockhart and Lee & Gates(2002)، Yaron(2002)، Griebler(2005)، براملی و همکاران(۲۰۰۶)، موسسه توسعه پایدار آکسفورد(OISD)(۲۰۰۸)، چوگل(۲۰۰۸)، گلاسون و وود(۲۰۰۹)، گلساون و وود(۲۰۰۹)، وینگتر و میرگ(۲۰۱۱)، دمپسی(۲۰۱۱)،	۰/۹۴	۰/۹۱	Trancik(1986)، (۱۳۹۰)، هنسن(۱۹۵۹)، نیومون و تورنلی(۱۹۹۹)، لینچ(۱۹۸۱)، ترنر(۱۹۹۶)، کار(۱۹۹۲)، فرانسیس(۱۹۸۹)، گوتبرگ(۱۹۶۶)، فرانسیس تیبالدز(۱۳۸۳)، هیلد براند فری(۱۳۸۳)، پاسوگولاری(۲۰۰۴)، بربوتیلینی و دجیست(۱۹۹۹)، گودمن(۱۹۶۸)، تالن(۲۰۰۰)، و(۲۰۰۳)، هلینگ(۱۹۹۸)، لویسون(۱۹۹۸)، پرل(۱۹۸۵)، وایت(۲۰۰۰)، تالن(۲۰۰۰)	۰/۹۱	۰/۹۱	۰/۹۱	۰/۹۱
۰/۸۸	پری(۱۹۲۹)، مازلو(۱۹۵۳)، جیکوبز(۱۹۶۱)، گل(۱۹۷۱)، آلتمن(۱۹۷۸)، الکساندر و شولتز(۱۹۷۹)، رایپورت(۱۹۸۱)، Gates(2005)، چوگل(۲۰۰۸)، دمپسی(۲۰۱۱)، احمدی و دیانتی(۱۳۹۲)، محجوب جلالی و قلعه نویی(۱۳۹۳)، تقی و ترکاشوند(۱۳۹۳)،	۰/۹۴	۰/۸۸	ویکاس متا و جنفیر کی بوسن(۲۰۱۰)، پاترشیا مانوئل(۲۰۱۰)، مانوئل(۲۰۰۹)، چونجی سان(۲۰۱۰)، اوولدنبیرگ(۱۹۸۹)	۰/۸۸	۰/۸۸	۰/۸۸	
۰/۷۹	الکساندر و شولتز(۱۹۷۹)، Thin, Lockhart and Yaron(2002)، Litting ، Lee & Gates(2005)، Griebler(2005)، براملی و همکاران(۲۰۰۶)، سوجا(۱۹۹۶)، کولانتونیو(۲۰۰۸)، موسسه توسعه پایدار آکسفورد(OISD)(۲۰۰۸)، وینگتر و میرگ(۲۰۱۱)، دمپسی(۲۰۱۱)، مورفی(۲۰۱۲)، هنری هگل(۱۸۲۰)، جان استوارت میل(۱۸۵۹)، هاروی(۱۹۶۸)، جان رالز(۱۹۷۱) و(۲۰۱۰)، دیوید هاروی(۱۹۷۳)، میلر(۱۹۷۶)، شیان مک کنل(۱۹۸۱)، کوین لینچ(۱۹۸۴)، فینرگ(۱۹۹۱)، یورگن هابرماس(۲۰۰۳)، ادوارد سوجا(۲۰۱۰)،	۰/۹۴	۰/۹۳	احمدی و دیانتی(۱۳۹۲)، پاترشیا مانوئل(۲۰۰۹)، چونجی سان(۲۰۱۰)، حنا آرت(۱۹۵۸)، اوولدنبیرگ(۱۹۸۹)، لینچ(۱۹۸۱)، جیکوبز(۱۹۹۶)، جارلز لاندری(۲۰۰۰)، بحرینی(۲۰۰۳)، کرمونا(۲۰۰۷)، پایمیر(۲۰۰۷)	۰/۹۳	۰/۹۳	۰/۹۳	۰/۹۳
۰/۸۴	Thin, Lockhart and Yaron(2002)، Litting ، Lee & Gates(2005)، Griebler(2005)، براملی و همکاران(۲۰۰۶)، چوگل(۲۰۰۸)، گلاسون و وود(۲۰۰۹)، دمپسی(۲۰۱۱)، وینگتر و میرگ(۲۰۱۱)، مورفی(۲۰۱۲)، سوجا(۱۹۹۶)، لوفور(۱۹۹۶)، قلعه نویی(۱۳۹۳)، پاکزاد(۱۳۸۹).	۰/۹۴	۰/۸۳	کولانتونیو(۲۰۰۸)، محجوب جلالی و قلعه نویی(۱۳۹۳)، جیلیانسی سوئینی و مارک روزنیام(۲۰۰۰)، پاترشیا مانوئل(۱۹۹۶)، چرخان(۱۳۸۶)، اوولدنبیرگ(۱۹۸۹)، سوجا(۱۹۹۶)، دانلد اپلارد(۱۹۸۱)، ترنر(۱۹۹۶)، گیدزن(۱۳۷۸)، مازلو(۱۹۶۸)، کارمونا(۲۰۰۳)، جیکوبز(۲۰۰۳)، اسکار نیومون(۱۹۷۳)، جیمز کیو ویلسون و جورج کلینگ(نظریه پنجره شکسته)	۰/۸۳	۰/۸۳	۰/۸۳	۰/۸۳
۰/۸۴	پری(۱۹۲۹)، مازلو(۱۹۵۳)، براملی و همکاران(۲۰۰۶)، کولانتونیو(۲۰۰۸)، چوگل(۲۰۰۸)، گلاسون و وود(۲۰۰۹)، وینگتر و میرگ(۲۰۱۱)، دمپسی(۲۰۱۱)، وینگتر و میرگ(۲۰۱۱)، قلعه نویی(۱۳۹۳)، پاکزاد(۱۳۸۹).	۰/۹۴	۰/۸۷	تقی و ترکاشوند(۱۳۹۳)، پاترشیا مانوئل(۲۰۰۹)، چونجی سان(۲۰۱۰)، پاول زوکر(۱۹۵۹)، اوولدنبیرگ(۱۹۸۹)، سوجا(۱۹۹۶)، استوارت چین(۱۹۷۴)، لینچ(۱۳۸۶)، پاسوگولاری(۲۰۰۴)، کوهن(۱۹۸۹)، فریک و شولتز(۲۰۰۵)	۰/۸۷	۰/۸۷	۰/۸۷	۰/۸۷
۰/۸۷	پری(۱۹۲۹)، مازلو(۱۹۵۳)، آلتمن(۱۹۷۸)، الکساندر و شولتز(۱۹۷۹)، رایپورت(۱۹۸۱)، Thin, Lockhart and Yaron(2002)، Lee & Gates(2005)، مورفی(۲۰۱۲).	۰/۹۴	۰/۸۰	ویکاس متا و جنفیر کی بوسن(۲۰۱۰)، پاترشیا مانوئل(۲۰۰۹)، اوولدنبیرگ(۱۹۸۹)، الکساندر(۱۳۸۴)، Talen(2002)، Duany (2002)، Zibrik (۱۹۹۱)، Carmona(2006)	۰/۸۰	۰/۸۰	۰/۸۰	۰/۸۰

۰/۹۲	ویکاس متا و جنیفر کی بوسن(۲۰۱۰)، مرکز CRESR دانشگاه شفیلد‌هالام انگلستان(۲۰۱۰)، پاترشیا مانوئل(۲۰۰۹)، چونجی سان(۲۰۱۰)، حنا آرت(۱۹۵۸)، هومی باهها(۱۹۹۴)، چرخان(۱۳۸۶)، اروینگ گافمن(۱۹۶۷) ویکاس مهتا(۲۰۰۶)، هلینگ(۱۹۹۸)، گل(۲۰۰۴) و ۲۰۰۷،	دسترسی و امنیت پژوهش	
۰/۸۹	محجوب جالی و قلعه نویی(۱۳۹۳)، پاترشیا مانوئل(۲۰۰۹)، حنا آرت(۱۹۵۸)، هومی باهها(۱۹۹۴)،	دسترسی	

منبع: یافته‌های پژوهش ۱۴۰۱

با توجه به جدول ۱، از آنجا که مقدار آلفای مربوط به هر متغیر و آلفای کل(۰,۸۶)؛ از ۰,۷ بیشتر است. تمامی متغیرها به طور مجزا و کل متغیرها با یکدیگر پایا می‌باشند. در جدول ۲ به بررسی نرمال بودن شاخص‌های مربوط به مکان سوم و پایداری اجتماعی توسط آزمون کولموگروف – اسپیرنوف پرداخته شد، که نشان دهنده نرمال بودن وضعیت توزیع داده‌های این پژوهش می‌باشد.

جدول ۲. آماره‌های آزمون کولموگروف – اسپیرنوف شاخص‌های مکان سوم و پایداری اجتماعی

متغیر	کد تحلیل	Z نمره	متغیر	معناداری	متغیر	کد تحلیل	Z نمره	معناداری	متغیر
مکان‌های سوم	A1	۱/۱۷	معنا و محتوا	۰/۱۲	P1	۳/۶۷	۰/۰۹		
دسترسی	A2	۱/۸۷	پایداری اجتماعی	۰/۱۰	P2	۲/۴۸	۰/۰۸		
دعوت کنندگی	A3	۲/۴۸	امنیت اجتماعی	۰/۱۰	P3	۴/۷۱	۰/۰۶		
پویایی و سرزنشگی	A4	۲/۳۳	تعامل اجتماعی	۰/۱۱	P4	۳/۴۶	۰/۰۷		
آسایش و امنیت	A5	۲/۰۷	عدالت اجتماعی	۰/۰۹	P5	۳/۰۹	۰/۱۰		
انعطاف‌پذیری	A6	۱/۸۰	مشارکت اجتماعی	۰/۱۳	P6	۲/۶۴	۰/۱۲		
عملکردی	A7	۱/۹۳	حس تعلق اجتماعی	۰/۱۱	P7	۳/۷۷	۰/۰۹		
فرم	A8	۳/۱۵	هویت اجتماعی	۰/۰۸	P8	۲/۹۰	۰/۱۱		

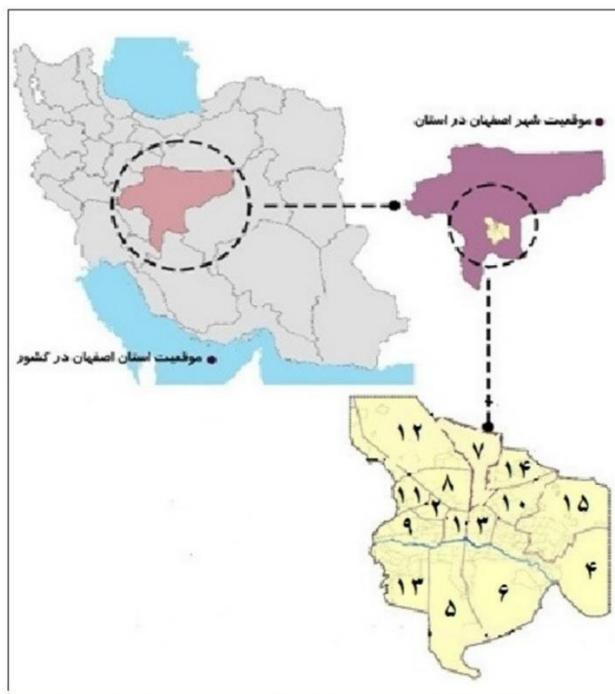
منبع: یافته‌های پژوهش ۱۴۰۱

در بخش تجزیه و تحلیل، اطلاعات در قالب پژوهش حاضر، از روش دیمتل جهت رتبه‌بندی شاخص‌ها و مناطق شهری به گونه‌ای که ۲۵ متخصص برای پاسخگویی به مقایسه بین شاخص‌ها در سطح مناطق شهر اصفهان انتخاب گردیدند و از روش پراکنش آماری از شاخص موران I در محیط نرم افزار ArcGis و روش Dematel استفاده گردید. روش دیمتل یکی از ابزارهای تصمیم‌گیری بر مبنای تئوری گراف^۱ است؛ که ما را قادر می‌سازد تا مسائل را برنامه‌ریزی و حل کنیم (Fontela and Gabus, 1976)؛ که ممکن است تأیید کننده روابط متقابل میان متغیر، معیارها و یا محدود کننده روابط در یک روند توسعه‌ای و سیستماتیک باشد. محصول نهائی فرآیند دیمتل ارائه عوامل درگیر به صورت دو گروه علت و معلول و رابطه میان آن‌ها را به صورت یک مدل ساختاری قابل درک است (tzeng et al,2007). شاخص موران نشان می‌دهد؛ که مقادیر عوارض جغرافیایی در کجا زیاد و در کجا کم توزیع شده‌اند و کدام عوارض دارای مقادیر بسیار متفاوت از پیرامونشان هستند.

¹ - graph

محدوده مورد مطالعه

شهر تاریخی اصفهان، مرکز استان اصفهان، با پهنه‌ای در حدود ۲۵۰ کیلومتر مربع در قلب فلات ایران جای گرفته است. ارتفاع شهر اصفهان از سطح دریا حدود ۱۵۸۰ متر می‌باشد و در شرق سلسله جبال زاگرس واقع گردیده است. این شهر در چهارراه شمالی، جنوبی، شرقی و غربی کشور قرار دارد و در طی تاریخ محل رفت و آمد و برخورد اقوام و فرهنگ‌های متفاوتی بوده است. شهر اصفهان بر روی دشتی نسبتاً صاف با شیبی در حدود ۲ درجه و به سمت شمال شرقی بنا و گسترش یافته است. توسعه شهر در طی قرون متتمادی به سمت جنوب غربی بوده است، چرا که در این منطقه فراوانی آب و آبودگی کمتر فراهم بوده است (تحلیل تطبیقی نتایج سرشماری نفوس و مسکن سال‌های ۱۳۷۵ و ۱۳۸۵ – استان اصفهان: ۹).

شکل ۱: محدوده مورد مطالعه

یافته‌های پژوهش

با توجه به روش تحقیق پژوهش حاضر، در ابتدا به کمک روش دیمتل، پس از تهیه ماتریس روابط مستقیم و محاسبه ماتریس روابط کلی با اعمال حد آستانه برای فیلتر کردن برخی آثار جزئی (ناچیز) ماتریس تأثیرگذاری کلی به صورت (جدول ۳) محاسبه شد.

جدول ۳: ماتریس تأثیرگذاری کلی

*	A1	A1	A2	A3	A4	A5	A6	A7	A1	p1	p2	p3	p4	p5	p6	p7	p8
منطقه ۱	*	۰,۱۷	۰,۱۶	۰,۲۲	۰,۱۸	۰,۲	۰,۱۸	۰,۱۹	۰	۰,۱۹	۰,۲۳	۰,۲۲	۰,۱۹	۰	۰,۱۹	۰,۳۴	۰,۵۷
منطقه ۲	*	*	۰,۱۳	۰,۱۴	۰,۱۱	۰,۱۴	۰,۱۵	۰	*	۰,۱۱	۰,۱۵	۰,۱۴	۰,۱۴	۰,۱۹	۰,۳۳	۰,۱۹	۰,

منطقه ۳	*	*	*	*	۰,۱۳	*	*	*	*	*	*	*	۰,۱۱	*	۰,۱۲	۰,۲۱	۰,۷۷	۰,۱۹
منطقه ۴	*	*	*	*	*	۰,۱۳	۰,۱۱	*	*	۰,۱۳	*	*	۰,۱۳	۰,۱۹	*	۰,۱۹	۰,۹۱	
منطقه ۵	*	*	*	۰,۱۳	*	*	*	*	*	۰,۱۳	۰,۱۲	*	۰,۱۴	*	۰,۱۶	۰,۱۷	*	
منطقه ۶	*	۰,۱۷	۰,۱۷	۰,۲	۰,۱۹	*	۰,۱۶	۰,۱۴	*	۰,۱۶	*	۰,۱۷	۰,۱۵	۰,۱۹	۰,۵۵	*	۰,۷۷	
منطقه ۷	*	۰,۱۳	۰,۰۹	۰,۱	*	۰,۰۸	*	*	۰,۰۹	۰,۳	۰,۲۱	*	*	۰,۱۴	۰,۹۴	۰,۰۹	*	
منطقه ۸	*	۰,۱۱	۰,۱۱	۰,۱۴	*	۰,۱۲	*	*	*	*	۰,۱۴	۰,۱۳	۰,۱۳	۰,۳۱	*	۰,۱۹	*	
منطقه ۹	*	*	*	*	۰,۱۱	*	*	*	*	*	*	*	۰,۳۳	*	۰,۲۷	۰,۵۵		
منطقه ۱۰	۰,۱۴	*	*	*	*	*	*	*	*	*	۰,۱۴	۰,۱۳	۰,۱۲	۰,۳۹	۰,۰۳	*	۰,۰۷	
منطقه ۱۱	*	*	*	۰,۱۲	۰,۱۳	*	۰,۱۴	۰,۱۱	*	*	۰,۱۴	*	*	۰,۱۹	۰,۱۷	۰,۱۹	۰,۲۱	
منطقه ۱۲	*	*	*	۰,۱۳	۰,۱۲	۰,۱۵	۰,۱۳	*	*	*	*	*	*	۰,۱۹	*	*	*	
منطقه ۱۳	*	*	*	*	*	۰,۱۶	۰,۱۶	۰,۱۱	*	۰,۱۳	۰,۱۶	*	*	۰,۰۸	۰,۲۶	۰,۲۸		
منطقه ۱۴	*	*	*	۰,۱۸	۰,۱۷	۰,۱۱	*	*	*	۰,۱۴	۰,۱۸	۰,۱۸	*	۰,۱۹	۰,۸۱	۰,۴۴		
منطقه ۱۵	۰,۱۲	۰,۱۴	۰,۱۷	۰,۲۱	۰,۱۹	۰,۲	۰,۱۸	۰,۱۵	*	۰,۱۹	۰,۲۲	۰,۲	۰,۱۶	*	۰,۱۴	*		

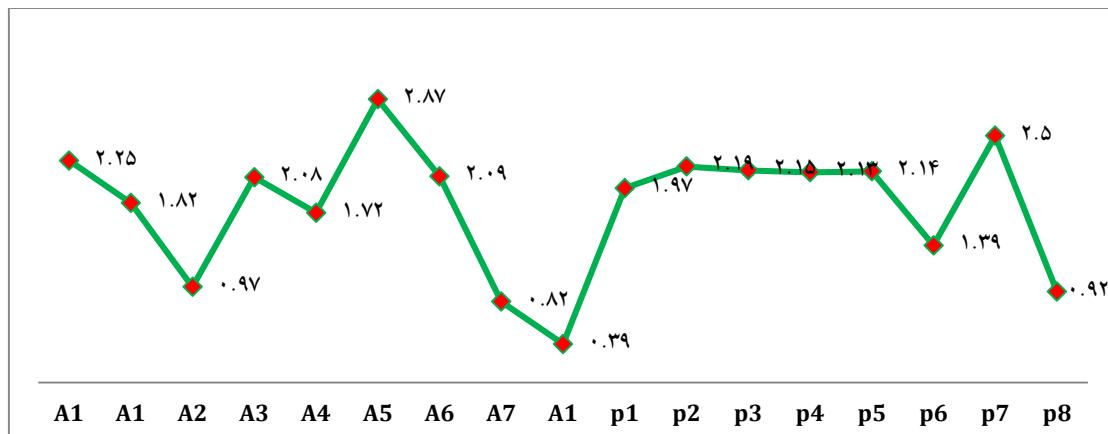
مبنی: یافته‌های پژوهش ۱۴۰۱

جدول ۴: مجموع تأثیرگذاری و تأثیرپذیری هر معیار

*	A1	A1	A2	A3	A4	A5	A6	A7	A8	p1	p2	p3	p4	p5	p6	p7	p8
R _i	۲/۳۳	۱/۲۲	-۰/۲۲	-۰/۴۹	-۰/۵۲	۱/۶۷	-۰/۸۸	-۰/۱۱	-۰/۳۹	-۰/۷۹	-۰/۵۳	-۰/۷۳	-۰/۹۷	۲/۱۴	-۰/۳۷	-۰/۸۴	-۰/۱۴
C _j	-۰/۱۲	-۰/۳	-۰/۷۴	۱/۵۹	۱/۲	۱/۲	۱/۲۱	-۰/۷۱	*	۱/۱۸	۱/۶۶	۱/۴۲	۱/۱۶	*	۱/۰۲	۱/۶۶	-۰/۶۸
R+C	۲/۲۵	۱/۸۲	-۰/۹۷	۲/-۰۸	۱/۷۷	۲/۸۷	۲/-۰۹	-۰/۸۲	-۰/۳۹	۱/۹۷	۲/۱۹	۲/۱۵	۲/۱۳	۲/۱۴	۱/۳۹	۲/۵۰	-۰/۹۲
R-C	۲/-۰۱	-۰/۵۲	-۰/۵۱	-۱/۱	-۰/۵۹	۰/۴۷	-۰/۳۳	-۰/۶	-۰/۳۹	-۰/۳۹	-۰/۱۲	-۰/۶۹	-۰/۱۹	۲/۱۴	-۰/۶۵	-۰/۸۲	-۰/۴۴

مبنی: یافته‌های پژوهش ۱۴۰۱

نمودار علی (شکل ۲) با توجه به زوج مرتبه‌ای ($R_i + C_j$ ، $R_i - C_j$) ترسیم می‌گردد. معیارهایی که مقدار $R_i - C_j$ آن‌ها کمتر از صفر باشد جزو معیارهای تأثیرپذیر (مغلول) و اگر بزرگ‌تر از صفر باشد، آن معیار تأثیرگذار (علت) خواهد بود.

شکل ۲: سیستم مختصات دکارتی برای تأثیرگذاری و تأثیرپذیری شاخصها

منبع: یافته‌های پژوهش ۱۴۰۱

جهت محاسبه سوپرماتریس ناموزون (W)، ابتدا می‌بایست ماتریس T_c نرمال گردد. برای این کار تأثیرگذاری زیرمعیارهای هر معیار در ارتباط با زیرمعیارهای سایر خوشها به صورت ماتریس‌های جداگانه در نظر گرفته می‌شود و هر عنصر را بر مجموع سطر خوش تقسیم می‌شود تا در نهایت ماتریس ناموزون محاسبه شود(yang & Tzeng, 2011). پس از آن ماتریس تأثیرگذاری گروهی را نرمال می‌کنیم. به منظور محاسبه سوپر ماتریس ناموزون W_w عناصر ماتریس تأثیرگذاری گروهی کلی نرمال شده T_D^a را در سوپر ماتریس ناموزون ضرب می‌کیم(برای محاسبه سوپر ماتریس محدود، سوپر ماتریس ناموزون W_w آن قدر در خود ضرب خواهد شد تا مقادیر بردارهای آن به مقدار ثابتی برسند. نتایج نهایی سوپر ماتریس محدود در جدول (۵) نشان داده شده است).

جدول ۵: سوپر ماتریس محدود شده جهت سنجش اوزان نسبی زیر معیارها

*	A1	A1	A2	A3	A4	A5	A6	A7	A1	p1	p2	p3	p4	p5	p6	p7	p8
۱ منطقه	-/۰۲	-/۰۲	-/۰۲	-/۰۲	-/۰۲	-/۰۲	-/۰۲	-/۰۲	-/۰۲	-/۰۲	-/۰۲	-/۰۲	-/۰۲	-/۰۲	-/۰۲	-/۰۲	
۲ منطقه	-/۰۳	-/۰۳	-/۰۳	-/۰۳	-/۰۳	-/۰۳	-/۰۳	-/۰۳	-/۰۳	-/۰۳	-/۰۳	-/۰۳	-/۰۳	-/۰۳	-/۰۳	-/۰۳	
۳ منطقه	-/۰۴	-/۰۴	-/۰۴	-/۰۴	-/۰۴	-/۰۴	-/۰۴	-/۰۴	-/۰۴	-/۰۴	-/۰۴	-/۰۴	-/۰۴	-/۰۴	-/۰۴	-/۰۴	
۴ منطقه	-/۱۲	-/۱۲	-/۱۲	-/۱۲	-/۱۲	-/۱۲	-/۱۲	-/۱۲	-/۱۲	-/۱۲	-/۱۲	-/۱۲	-/۱۲	-/۱۲	-/۱۲	-/۱۲	
۵ منطقه	-/۰۸	-/۰۸	-/۰۸	-/۰۸	-/۰۸	-/۰۸	-/۰۸	-/۰۸	-/۰۸	-/۰۸	-/۰۸	-/۰۸	-/۰۸	-/۰۸	-/۰۸	-/۰۸	
۶ منطقه	-/۱۲	-/۱۲	-/۱۲	-/۱۲	-/۱۲	-/۱۲	-/۱۲	-/۱۲	-/۱۲	-/۱۲	-/۱۲	-/۱۲	-/۱۲	-/۱۲	-/۱۲	-/۱۲	
۷ منطقه	-/۲۳	-/۲۳	-/۲۳	-/۲۳	-/۲۳	-/۲۳	-/۲۳	-/۲۳	-/۲۳	-/۲۳	-/۲۳	-/۲۳	-/۲۳	-/۲۳	-/۲۳	-/۲۳	
۸ منطقه	-/۱۲	-/۱۲	-/۱۲	-/۱۲	-/۱۲	-/۱۲	-/۱۲	-/۱۲	-/۱۲	-/۱۲	-/۱۲	-/۱۲	-/۱۲	-/۱۲	-/۱۲	-/۱۲	
۹ منطقه	-/۰۵	-/۰۵	-/۰۵	-/۰۵	-/۰۵	-/۰۵	-/۰۵	-/۰۵	-/۰۵	-/۰۵	-/۰۵	-/۰۵	-/۰۵	-/۰۵	-/۰۵	-/۰۵	
۱۰ منطقه	-/۰۱	-/۰۱	-/۰۱	-/۰۱	-/۰۱	-/۰۱	-/۰۱	-/۰۱	-/۰۱	-/۰۱	-/۰۱	-/۰۱	-/۰۱	-/۰۱	-/۰۱	-/۰۱	
۱۱ منطقه	-/۱۱	-/۱۱	-/۱۱	-/۱۱	-/۱۱	-/۱۱	-/۱۱	-/۱۱	-/۱۱	-/۱۱	-/۱۱	-/۱۱	-/۱۱	-/۱۱	-/۱۱	-/۱۱	
۱۲ منطقه	-/۱۲	-/۱۲	-/۱۲	-/۱۲	-/۱۲	-/۱۲	-/۱۲	-/۱۲	-/۱۲	-/۱۲	-/۱۲	-/۱۲	-/۱۲	-/۱۲	-/۱۲	-/۱۲	
۱۳ منطقه	-/۱	-/۱	-/۱	-/۱	-/۱	-/۱	-/۱	-/۱	-/۱	-/۱	-/۱	-/۱	-/۱	-/۱	-/۱	-/۱	
۱۴ منطقه	-/۰۹	-/۰۹	-/۰۹	-/۰۹	-/۰۹	-/۰۹	-/۰۹	-/۰۹	-/۰۹	-/۰۹	-/۰۹	-/۰۹	-/۰۹	-/۰۹	-/۰۹	-/۰۹	
۱۵ منطقه	-/۱	-/۱	-/۱	-/۱	-/۱	-/۱	-/۱	-/۱	-/۱	-/۱	-/۱	-/۱	-/۱	-/۱	-/۱	-/۱	

منبع: یافته‌های پژوهش ۱۴۰۱

جدول ۶: سوپر ماتریس محدود و رتبه‌های زیر معیارها و معیارهای اصلی

شاخص	وزن نسبی	رتبه	شاخص	وزن نسبی	رتبه	وزن نسبی	رتبه
مکان‌های سوم	۰/۰۱۷	۸	معنا و محتوا	۰/۱۱۵	۲	۰/۰۶۳	۷
دسترسی	۰/۰۳۵	۷	پایداری اجتماعی	۰/۰۲۳	۸	۰/۰۴۰	۶
دعوت کنندگی	۰/۰۴۰	۶	امنیت اجتماعی	۰/۰۲۳	۸	۰/۰۴۹	۵
پویایی و سرزندگی	۰/۱۱۷	۲	تعامل اجتماعی	۰/۱۰۹	۳	۰/۰۷۹	۴
آسایش و امنیت	۰/۰۷۹	۴	عدالت اجتماعی	۰/۰۱۱	۴	۰/۱۱۴	۳
انعطاف‌پذیری	۰/۱۱۴	۳	مشارکت اجتماعی	۰/۰۹۰	۵	۰/۱۲۰	۱
عملکردی	۰/۱۲۰	۱	حس تلقی اجتماعی	۰/۱۴۴	۱	۰/۰۶۵	۶
فرم	۰/۰۴۷	۵	هویت اجتماعی	۰/۰۶۵	۶		

منبع: یافته‌های پژوهش ۱۴۰۱

جدول (۶) نشان می‌دهد: در بین شاخص‌های مکان سوم (عملکرد مکان با وزن ۰/۱۲۰ در رتبه نخست و در سایر شاخص‌ها پویایی و سرزندگی با وزن ۰/۱۱۷، شاخص انعطاف‌پذیری با وزن ۰/۱۱۴، شاخص آسایش و امنیت با وزن ۰/۰۷۹ شاخص فرم با وزن ۰/۰۴، شاخص دعوت‌کنندگی با وزن ۰/۰۴۰، شاخص دسترسی با وزن ۰/۰۳۵ و شاخص مکان سوم با وزن ۰/۰۱۷ در ردۀ‌های بعدی قرار دارند. در بین شاخص‌های پایداری شهری (شاخص حس تعلق اجتماعی با وزن ۰/۱۴۴ در رده نخست و در سایر شاخص‌ها به ترتیب معنا و محتوا با وزن ۰/۱۱۵، شاخص تعامل اجتماعی با وزن ۰/۱۰۹، شاخص عدالت اجتماعی با وزن ۰/۱۰۱، شاخص هویت اجتماعی با وزن ۰/۰۶۵، شاخص پایداری اجتماعی با وزن ۰/۰۶۳ و شاخص امنیت اجتماعی با وزن ۰/۰۲۳ در ردۀ‌های بعدی قرار دارند. در ادامه و پس از بدست آمدن وزن واهیمت هر شاخص با فضایی سازی؛ رتبه‌بندی مناطق در سطح این شاخص‌ها مشخص و با انتقال به محیط نرم افزار Arcgis آماره موران برای هر شاخص مشخص و نهایی گردید. لازم به ذکر است در این بخش ابتدا نتایج تحلیل مدل Dematle با انتقال به نرم افزار spss به بررسی تأثیر مکان‌های سوم بر پایداری اجتماعی در سطح مناطق شهر اصفهان انجام پذیرفت. در این بین برای مطالعه تأثیر همزمان مؤلفه‌های هشتگانه متغیر مستقل (مکان‌های سوم) بر روی متغیر وابسته (پایداری اجتماعی) از تحلیل رگرسیون چندگانه استفاده شده است. برای این منظور، ابتدا متغیر پایداری اجتماعی به عنوان متغیر وابسته و مؤلفه‌های هشتگانه مکان‌های سوم شهری (دسترسی و نفوذپذیری، دعوت کنندگی، پویایی و سرزندگی، آسایش و امنیت، انعطاف‌پذیری و کارکرد، عملکردی و ساختاری، فرم و معنا و محتوا) بنویان متغیرهای مستقل وارد شده و با روش گام به گام مورد مطالعه قرار گرفته‌اند.

جدول ۷. بررسی تأثیر مکان‌های سوم شهری بر پایداری اجتماعی

متغیرها	R	R2	B	Beta	t	Sig
معنا و محتوا	۰/۳۲	۰/۱۰	۱/۸۴	۰/۳۷	۸/۰۹	۰/۰۰۱
فرم	۰/۴۸	۰/۲۳	۰/۹۰	۰/۲۵	۴/۹۲	۰/۰۰۱
آسایش و امنیت	۰/۵۱	۰/۲۶	۰/۲۹	۰/۱۸	۱/۷۳	۰/۰۳
دعوت کنندگی	۰/۵۲	۰/۲۷	۰/۶۳	۰/۱۳	۲/۸۰	۰/۰۰۵
سرزندگی	۰/۵۳	۰/۲۸	۰/۵۲	۰/۱۱	۲/۴۰	۰/۰۱
عملکرد	۰/۵۴	۰/۲۹	۰/۳۱	۰/۱۰	۱/۹۹	۰/۰۴

منبع: یافته‌های پژوهش ۱۴۰۱

بر اساس نتایج و اطلاعات مندرج در جدول ۷، می‌توان گفت: در تبیین پایداری اجتماعی از روی مؤلفه‌های مکان سوم، شش مؤلفه (معنا و محتوا، فرم، آسایش و امنیت، دعوت کنندگی، پویایی و سرزندگی و عملکردی و ساختاری) وارد معادله رگرسیونی شده و در مجموع متغیرهای پیش‌بین حدود ۰/۲۹ از واریانس متغیر ملاک را تبیین می‌کنند. همچنین نتایج تحلیل رگرسیون به روش گام به گام نشان می‌دهد، که مهمترین مؤلفه تأثیرگذار بر متغیر پایداری اجتماعی، مؤلفه معنا و محتوا می‌باشد، که به تنهایی ۱۰ درصد از واریانس متغیر وابسته را تبیین می‌کند. پس از آن مؤلفه فرم قرار گرفته است که

۱۳ درصد به قدرت تبیین مدل افزوده است. میزان آسایش و امنیت نیز مؤلفه تأثیرگذار بعدی موجود در معادله رگرسیونی است، که ۳ درصد به قدرت تبیین مدل اضافه کرده است. همچنین تأثیر کلیه مؤلفه‌های مورد بررسی بر متغیر پایداری اجتماعی، مثبت و در سطح ۹۵ درصد اطمینان معنادار می‌باشد. بدین صورت است که با افزایش هر واحد متغیر مستقل، نمره متغیر وابسته به اندازه چند واحد ضریب رگرسیون (β) تغییر می‌کند.

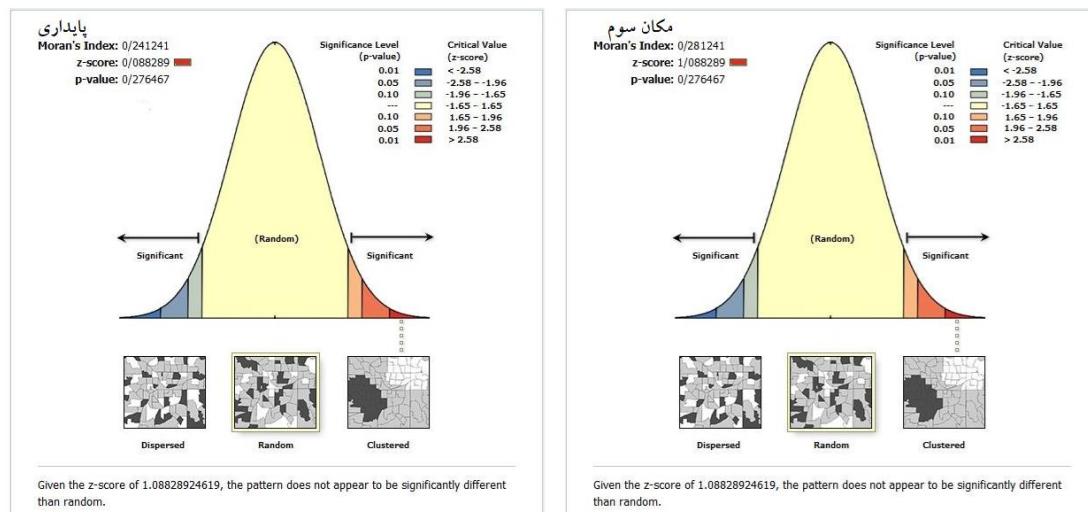
تحلیل وضعیت پراکندگی شاخص‌های پایداری از طریق خودهمبستگی فضایی^۱:

به منظور بررسی خود همبستگی فضایی بین عوارض(شاخص‌های منتخب) از طریق باکس Moran I در مجتمع ابزارهای تحلیل آمار فضایی در محیط Arcgis اضافه شد. شکل(۳) جدول (۸).

جدول ۸. وضعیت پراکندگی والگوی توزیعی شاخص‌های پایداری و مکان‌های سوم

شاخص	الگوی توزیعی	مقادیر Moran	مقادیر p	مقدار Z
پایداری اجتماعی	خوش‌ای	۰/۲۵۶۲۷	۰/۰۰۰	۲۱۸/۳۸۷
مکان سوم	خوش‌ای	۰/۳۱۸۶۳	۰/۰۰۰	۲۳۶/۶۲۱

منبع: یافته‌های پژوهش ۱۴۰۱

شکل شماره (۳) وضعیت خود همبستگی فضایی در طبقه بندی شاخص‌های منتخب

منبع: یافته‌های پژوهش ۱۴۰۱

نتایج این مقادیر در هر شاخص قابل دسترسی هستند و به عنوان مقادیر خروجی مشتق شده برای استفاده بالقوه در مدل‌ها یا متون منتقل می‌شوند. با توجه به شکل نشان می‌دهد که منحنی جهانی Moran I برای این شاخص متفاوت است به گونه‌ای که در شاخص‌های پایداری و مکان سوم این الگو به صورت خوش‌ای به ترتیب با وزن نهایی Moran ۰/۲۵ و ۰/۳۲، که نشان‌دهنده‌ی یک خودهمبستگی فضایی مثبت(الگوی متتمرکز) است. با توجه به مقدار Z که اعدادی مثبت هستند کمتر از ۳٪ درصد احتمال دارد که چنین الگوهایی از یک الگوی دیگر انتخاب و منجر شده باشد($p < 0.3$).

نتیجه‌گیری و پیشنهاد

به طور کلی از رهگذر بررسی و تحلیل متون متعدد پیرامون مفهوم پایداری اجتماعی و مکان‌های سوم شهری، این گونه می‌توان نتیجه گرفت، که معضلات و مشکلات شهرها، شهروندان را در معرض مشکلات متعدد و چند وجهی با توجه به ابعاد توسعه پایدار قرار می‌دهد. پایداری اجتماعی به عنوان مفهومی در جهت توسعه منابع انسانی، ارتقاء کیفیت زندگی،

1 - Spatial autocorrelation

تحرک اجتماعی، تنوع فرهنگی، مشارکت اجتماعی، امنیت اجتماعی، همبستگی اجتماعی، ظرفیت سازی نهادی، تعلق خاطر مکانی، مسئولیت پذیری و در نهایت توانمندی اجتماعات محلی و شهری برای غلبه بر مسائل و چالش‌های درونی و واکنش بهینه و بجا در برابر تغییرات بیرونی و بحران‌های پیش‌رو از اهمیت و جایگاه ویژه‌ای برخوردار می‌باشد. مکان‌های سوم اهمیت زیادی در پایداری اجتماعی شهرها دارند و مفهوم تعامل اجتماعی را از برخوردها و روابط سطحی و زودگذر به پیوندهای اجتماعی قوی‌تر تبدیل می‌کنند، به گونه‌ای که در این مکان‌ها شاهد انواع ارتباط‌ها، برخوردها و فعالیت‌ها بدون در نظر گرفتن تفاوت‌های قومی، نژادی و ... می‌باشیم. بنابراین می‌توان گفت؛ تأثیر زیادی بر زندگی اجتماعی دارند؛ چنان‌چه با توجه به پیشینه پژوهش و به زعم پاتریشیا مانوئل (۲۰۰۹)، سلامت و تندرستی جامعه در گرو کیفیت این گونه مکان‌ها می‌باشد؛ همچنین دایزوکه و همکاران (۱۵) نیز، از مکان‌های سوم به عنوان عناصری مهم در جهت سازماندهی روابط پایدار در مشاغل خدماتی یاد می‌کنند. بیگلین (۲۰۲۱) نیز به واکاوی نظرات ۳۰ پناهنه در خصوص این مکان‌ها پرداخت. احمدی و دیانتی (۱۳۹۲) در خصوص مادی نیاصرم اصفهان و بصیری و همکاران (۱۴۰۰) در خصوص پارک اتل گلی شهر تبریز نیز به بررسی کیفی و کمی و آماری این دو مورد به عنوان مکان‌های سوم در خصوص دلبستگی و ویژگی‌های کلی آنها پرداختند؛ که به طور کلی می‌توان گفت پژوهش حاضر از لحاظ ماهیت و روش بررسی با مطالعات گذشته تفاوت دارد، و از جهت موضوعی کاملاً متفاوت با پژوهش‌های دیگر می‌باشد، چرا که به بررسی پایداری اجتماعی در سطح شهر تاریخی اصفهان می‌پردازد، و با بکارگیری روش‌های آماری همچون دیمتل و شاخص جهانی موران I، برای کشف روند الگو جهت طبقبندی مؤلفه‌های پایداری و نقش مکان‌های سوم بر آن‌ها به منظور تجزیه و تحلیل و رتبه‌بندی عوامل علی و معلولی شاخص‌های مطرح در افزایش پایداری اجتماعی، به بررسی مکان‌های سوم شهر اصفهان و تأثیر آنها در تحقق پایداری اجتماعی پرداخته است، و از لحاظ نتایج همسو با پژوهش‌های گذشته به نقش و اهمیت مکان‌های سوم در این خصوص تأکید دارد. پراکنش شاخص‌های مکان سوم و اثرات آن بر پایداری اجتماعی حاکی از اهمیت شاخص عملکرد و شاخص پویایی و سرزندگی در سطح مناطق شهر اصفهان می‌باشد و به عنوان گروه‌های اثر پذیر در بخش شاخص‌های پایداری شهری؛ حس تعلق اجتماعی و معنا و محتوا پذیرای بیشترین اثر بودند. نتایج حاصل از معادله رگرسیونی نشان دهنده اهمیت مؤلفه‌های مکان سوم، همانند (معنا و محتوا، فرم، آسایش و امنیت، دعوت کنندگی، پویایی و سرزندگی و عملکردی و ساختاری) بر پایداری اجتماعی این مناطق می‌باشد. نتایج رتبه‌بندی مکانی و الگوی توزیعی در منحنی جهانی موران I در هر شاخص متفاوت می‌باشد، به گونه‌ای که در شاخص‌های پایداری اجتماعی و مکان سوم این الگو به صورت خوش‌های و نشان دهنده‌ی یک خودهمبستگی فضایی مثبت (الگوی مرکز) بودند. در نهایت با توجه به ساختار پژوهش و نیز یافته‌های کمی در خصوص پایداری اجتماعی شهر اصفهان و نقش مکان‌های سوم در آن می‌توان موارد زیر را جمع‌بندی و نتیجه-گیری نمود:

- مکان‌های سوم شهری در ذات خود ویژگی‌هایی را دارا می‌باشند، که به عنوان یک عنصر فضایی گرایش به تغییرات توده‌ای در مقیاس محلی، شهری و فراشهری دارند، که مکان‌های سوم مهم در شهر تاریخی اصفهان (همچون میدان نقش جهان، چهارباغ، پارک نازوان و ...) با توجه به دارا بودن ویژگی‌های مهمی همچون دسترسی و نفوذپذیری، دعوت‌کنندگی، پویایی و سرزندگی و ...، این خصلت مکان‌های سوم را در مقیاس فراشهری دارا می‌باشند و جاذب جمیعت و تعاملات و روابط اجتماعی در سطح منطقه‌ای، ملی و حتی جهانی می‌باشند.

- مکان‌های سوم شهری، باعث افزایش میزان میزان عملکرد و تعمیم آن به سایر کاربری‌های شهری می‌باشند، با این تفاوت که اجتماع‌پذیری این نوع مکان‌ها از طریق فعالیت‌ها و تعاملات اجتماعی با ساختار اجتماعی بافت شهری سازگار است و از این لحاظ در پایداری اجتماعی آن تأثیر بسزایی دارند.

- کیفیت اجتماع‌پذیری و افزایش تعاملات و روابط اجتماعی که وجه متمایز کننده این مکان‌ها می‌باشند، به عنوان یک هدف می‌تواند مورد توجه برنامه‌ریزان و طراحان شهری قرار گیرد.

بنابراین یافته‌های پژوهش حاضر نشان‌دهنده اهمیت بالای مکان‌های سوم شهری نظیر کافه‌ها، رستوران‌ها، پارک‌ها، مراکز تفریحی، و... است، که می‌توانند کیفیت طراحی شهری را در یک بافت و در نهایت کل شهر اصفهان، در راستای ارتقاء پایداری اجتماعی شهر اصفهان تغییر دهند، در ایران مکان‌های سوم و ویژگی‌های آنها کمتر مورد توجه قرار گرفته است و در شهر تاریخی اصفهان نیز با توجه به ظرفیت بالای این شهر از لحاظ وجود انواع این مکان‌ها، می‌توانند عملکردهای مختلفی را در جهت افزایش پایداری اجتماعی این شهر ارائه دهند، از این رو بهبود عملکرد شاخص‌ها در جهت افزایش سطح پایداری اجتماعی کلانشهر اصفهان با توجه به مطالعات دقیق و برنامه‌ریزی شده در آینده توصیه می‌گردد.

منابع

۱. ایرانمنش، محمد و خواجه پور، الهام، (۱۳۹۲)، آموزش معماری پایدار یا آموزش پایدار معماری، نشریه هنرهای زیبا- معماری و شهرسازی، دوره ۱۹، شماره ۱، صص ۸۳-۹۲.
۲. امکچی، حمیده، (۱۳۸۳)، شهرهای میانی و نقش آنها در چارچوب توسعه ملی، مرکز مطالعات و تحقیقات شهرسازی و معماری ایران.
۳. احمدی، سید یوسف و دیانتی، طلا، (۱۳۹۲)، تبدیل فضای گمشده به مکان سوم(مطالعه موردی : مادی نیاصرم اصفهان)، اولین همایش ملی جغرافیا ، شهرسازی و توسعه پایدار.تهران، انجمن محیط زیست کومنش، دانشگاه صنعت هواپی، صص ۱-۱۷.
۴. اسدی محل چالی، مسعود، (۱۳۹۲)، مکان سوم، رهیافتی برای تعامل اجتماعی شهروندان و گذراندن اوقات فراغت ایشان در فضاهای عمومی شهر، اولین کنفرانس معماری و فضاهای شهری پایدار، ص. ۶.
۵. بدربنام، نسیبه، موسوی، میرسعید، اکبری نامدار، شبینم و ایران زاده، سلیمان ، (۱۳۹۸)، شناسایی و الیت بندی عوامل مؤثر بر پایداری اجتماعی مکان در فضاهای آموزشی(نمونه موردی: دانشکده هنر و معماری دانشگاه آزاد اسلامی تبریز)، نشریه علمی – پژوهشی شهر ایمن، دوره ۲، شماره ۵، ص ۱-۱۸.
۶. تحلیل تطبیقی نتایج سرشماری نفوس و مسکن سال های ۱۳۷۵ تا ۱۳۸۵ – استان اصفهان: محل نشر اصفهان، ص. ۳۱۶.
۷. حاتمی نژاد، حسین، پوراحمد، احمد و ا...قلی پور، سارا، (۱۳۹۸)، تحلیل شاخص‌های پایداری سکونتی در بافت‌های فرسوده شهری، مطالعه موردی: ناحیه ۱، منطقه ۹ تهران، دو فصلنامه علمی پژوهش‌های بوم شناسی شهری، سال دهم، شماره ۲، پیاپی ۲۰، صص ۱۸۵-۱۹۸.
۸. زیاری، کرامت الله، نظامی، ملیکا، پوراحمد، احمد، (۱۳۹۹)، نقش مکان‌های سوم در بعد اجتماعی مناطق شهری؛ نمونه موردی: کافه‌های روباز منطقه ۲ تهران، فصلنامه برنامه‌ریزی توسعه شهری و منطقه‌ای، سال چهارم، شماره ۸، بهار ۱۳۹۸، صص ۳۵-۷۲.
۹. سیاوش پور، بهرام؛ آبرون، علی اصغر و موسوی، سیده مهسا، (۱۳۹۸)، رهیافت‌های طراحی فضاهای عمومی اجتماع پذیری شهری برگرفته شده از ویژگی‌های مکان سوم، فصلنامه علمی تخصصی مطالعات طراحی شهری و پژوهش‌های شهری، سال دوم، شماره ۴(پیاپی ۷)، صص ۳۳-۴۰.
۱۰. موحد، علی، (۱۳۷۹)، توسعه پایدار شهری، نشریه مسکن و انقلاب شماره ۹۰.
۱۱. ناصری پورتکلو، رضا، (۱۳۹۰)، بازناسی خاستگاه معماری تعزیه، مجله شهرداری‌ها، سال سوم، شماره ۲۶
12. Amy ,K., McDonn, M.J., (2006)." Selecting Independent Measure To Quantity, Melbourne Urban-Rural Gradient", Journal of Landscape And Urban Planning, Volume78, Number4, Page(s)435 to 448. Doi:10.1016/j.landurbplan.2005.12.005.

13. Assefa, G. & Frostell B. (2007), Social sustainability and social acceptance in technology assessment: A case study of energy technologies, *Journal of Technology in Society*, Volume29, Issue 1, Pages 63-78.
14. Biglin, J.,(2021), Photovoice accounts of third places: Refugee and asylum seeker populations' experiences of therapeutic space, *Journal of Health & Place*, Volume 71, September 2021, 102663 Doi:<https://doi.org/10.1016/j.healthplace.2021.102663>
15. Caird,S.P, Hallett,S.H.,(2019)." Towards evaluation design for smart city development, *Journal of Urban Design*" vol24, Issue, Doi: <https://doi.org/10.1080/13574809.2018.1469402>
16. Caragliu, A., Ch. Del Bo, and P. Nijkamp.,2011." Smart Cities in Europe", *Journal of Urban Technology*, Published online:10 Aug 2011, Pages 65-82,Doi: <https://doi.org/10.1080/10630732.2011.601117>
17. Caird ,S. P., Hallett, S.H.,(2019)." Towards evaluation design for smart city development, *Journal of Urban Design*" vol24, Issue, Doi: <https://doi.org/10.1080/13574809.2018.1469402>
18. Chena, Z., B. Dong, Q. Pei and Z. Zhan.2022." The impacts of urban vitality and urban density on innovation: Evidence from China's Greater Bay Area" *Habitat International*, Volume 119, January 2022, 102490, Doi: <https://doi.org/10.1016/j.habitatint.2021.102490>
19. carmona, Matthew. (2001). The Value of Urban Design: A research commissioned by CABE and DETR to examine the value added by good urban design. In Thomas Telford Ltd (Ed.), (pp. 9-11). London, UK
20. Crick, Anne. (2011). New Third Places: Opportunities and Challenges. *Tourism and Hospitality Research 5 Opportunities and Challenges*.
21. Carraz,R., and A.Merry.2022." Playful experience design: reactivating public space in Cyprus, a case study perspective" *Journal of Urban Design*, Vol27, Issue, pp181_204. Doi:<https://doi.org/10.1080/13574809.2021.1973889>
22. Childs, Mark & Kuksa, Iryna,(2014), First, second, third and fourth places – making extra sense of space, *Journal of Making Sense of Space*, Pages 93-99.
23. Dempsey, Nicolas, Brown,C., Bramley,G.,(2012), "The key to sustainable urban development in UK cities? The influence of density on social sustainability " *Progress in Planning* 77 pages 89-141 Doi: <https://doi.org/10.1016/j.progress.2012.01.001>
24. Danish Ministry of the Environment, (2007) Copenhagen. Agenda for sustainable cities 10 principles for sustainable city governance, Denmark, p: 7.
25. Finlay,J., Esposito, M., Kim,M.H., Gomez-Lopez,I., Clarke,P.,(2019), Closure of 'third places'? Exploring potential consequences for collective health and wellbeing, *Journal of Health & Place*, Volume 60, November 2019, 102225, Doi: <https://doi.org/10.1016/j.healthplace.2019.102225>.
26. Geneletti, D., Daniele La, R., Spyra, M., Cortinovis, Ch., (2017). A review of approaches and challenges for sustainable planning in urban peripheries, *Landscape Urban Planning*, Vol 165, Pp 231-243.
27. Galkowski,M. and P.Antosz.2022." The hidden boundaries of public space: Awareness of civil rights restrictions in privatized urban squares in Poland" *Journal of cities*, vol 127,103722, Doi:<https://doi.org/10.1016/j.cities.2022.103722>
28. Jokar Arsanjani, J., Helbich,M., Noronha Vaz, E.d.,(2013), Spatiotemporal simulation of urban growth patterns using agent-based modeling: The case of Tehran, *Journal of Cities*, Volume 32, June 2013, Pages 33-42.Dio: <https://doi.org/10.1016/j.cities.2013.01.005>
29. Kamalizadeh, Mansoreh & Yeganeh, Mansou, (2018), Territorial behaviors and integration between buildings and city in urban public spaces of Iran's metropolises, , *Journal of Frontiers of Architectural Research*, Volume7, Pages 588-599.
30. Li, F., Xusheng,L., Hu,D., Wang,R., Yang,W., & Ahao,D.,(2009), Measurement indicators and an evaluation approach for assessing urban sustainable development: A case study for China's Jining City, *Journal of Landscape and Urban Planning*, Volume 90, Pages 134-142.

31. Miller,B., Mössner,S., (2020), Urban sustainability and counter-sustainability: Spatial contradictions and conflicts in policy and governance in the Freiburg and Calgary metropolitan regions. *Urban Studies*, 1-21. doi:10.1177/0042098020919280.
32. Mirti,Ch., Anumitra, V., (2018), Place Based Approach to plan for Resilient Cities: a local government perspective, *Journal of Procedia Engineering*, volume212, Pages 157-164.
33. Malah,A., Bahi,H.,(2022), Integrated multivariate data analysis for Urban Sustainability Assessment, a case study of Casablanca city, *Journal of Sustainable Cities and Society*, Volume 86, November 2022, 104100, Dio: <https://doi.org/10.1016/j.scs.2022.104100>
34. Mckenzie, Stephen, (2004) social sustainability: toward some definition, Hawake Research Institute, University of South Australia, Magill, South Australia,p:1.
35. Mehta,V., Bosoon.J.K.,(2010) Third places and the social life of streets. *Journal of Environment and Behavior*, 42, 779-805.
36. Niemets, K., Kravchenko, K., Kandyba, Y., Kobylin, P., Morar, C.,(2021), World cities in terms of the sustainable development concept, *Journal: Geography and Sustainability*, Volume 2, Issue 4, December 2021, Pages 304-311, Doi: <https://doi.org/10.1016/j.geosus.2021.12.003>
37. Nahiduzzaman,KH. Md., Aldosary,A., Ahmed, S., Hewage, K., and Sadiq,R.,(2020), Urban cohesion vis-à-vis organic spatialization of “Third places” in Saudi Arabia: The need for an alternative planning praxis, *Journal of Habitat International*, Volume 105, November 2020, 102258,
38. Oldenburg.R.(1999) The great good place: Cafes,coffee shops,bookstores, Bars, Hair Salons. And other hangouts at the heart of a community. Washington: Marlowe & Company. , and how they Get You Through the Day. New York: Paragon House
39. Pan, W., Du, J.,(2021), Towards sustainable urban transition: A critical review of strategies and policies of urban village renewal in Shenzhen, China, *Journal of Land Use Policy*, Volume 111, December 2021, 105744, Doi: <https://doi.org/10.1016/j.landusepol.2021.105744>
40. Price, B., Kienast, F., Seidl, I., Ginzler, C., Verburg, P. H., & Bolliger, J. (2015). Future landscapes of Switzerland: Risk areas for urbanisation and land abandonment. *Applied Geography*, 57, 32–41. <https://doi.org/10.1016/j.apgeog.2014.12.009>.
41. Phy Wai, A.T. ,Nitivattananon, V.,Minsun Kim,S.,(2018). "Multi-stakeholder and multi-benefit approaches for enhanced utilization of public open spaces in Mandalay city, Myanmar", *Journal of Sustainable Cities and Society*, Volume 37, Pages 323-335, Doi: <https://doi.org/10.1016/j.scs.2017.10.038>
42. Rann., Mike and Michael Harbison, (2005), social sustainability partnership agreement between the Adelaide city Council and the state government of south Australian , TheAdelaide city Council,p:1
43. Sun,B., Zhang,T., Wang,Y., Zhang,L., and Li.W.,(2021), “Are mega-cities wrecking urban hierarchies? A cross-national study on the evolution of city-size distribution”, *Journal of Cities*, Volume 108, January 2021, 102999 ,Doi: <https://doi.org/10.1016/j.cities.2020.102999>
44. Swapan, Abu yousuf. (2013). 'Third Place'-an Urban Regeneration Strategy. - whyte, William. (1980). The Social Life of Small Urban Spaces Urban Life, 10(4), pp. 466-468.
45. Shia, E., Daneshpour, S. A and Roosta, M, (2017), Development of a Model of Spatial Indicators for Socia Architecture and Urban Development, "Sustainability Using the Delphi Method and the Shannon. Armanshahr, No. 19,pp 119-129.
46. Tzeng,G.H., Cheng,H.J., Huang,T.D.,(2007), Multi-objective optimal planning for designing relief delivery systems, *Journal of Transportation Research Part E: Logistics and Transportation Review*, Volume 43, Issue 6, November 2007, Pages 673-686, Dio: <https://doi.org/10.1016/j.tre.2006.10.012>
47. Vaux, D. E., & Langlais, M. R. (2021). An Update of Third Place Theory: Evolving Third Place Characteristics Represented in Facebook. *International Journal of Hyperlink reference*

- not valid. Technology and Human Interaction (IJTHI), 17(4), 117-130.
Doi:<http://doi.org/10.4018/IJTHI.2021100107>
48. Valenzuela-Levi, N., Fuentes,L., Ramirez, M.I., Rodriguez, S., Señoret, A.,(2022), Urban sustainability and perceived satisfaction in neoliberal cities, Journal of Cities, Volume 126, July 2022, 103647, Doi: <https://doi.org/10.1016/j.cities.2022.103647>
49. Wang C., Maclaren,V.,(2012). Evaluatin of economic and social impacts of the sloping land conversion program: A case study in Dunhua County, China. Forest Policy and Economics, 14(1): 50-57.
50. Williams,S.A., Hipp,J. R.,(2019), How great and how good?: Third places, neighbor interaction, and cohesion in the neighborhood context, Journal of Social Science Research, Volume77, Pages68-78. Doi: <https://doi.org/10.1016/j.ssresearch.2018.10.008>
51. Yiftachel, Oren & Hedgcock, David,(1993), Urban social sustainability: The planning of an Australian city, Journal of Cities, Vol 10, Issue2, Paagws 139-157.